

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

Національного університету

«Острозька академія»

І.Д.Пасічник

27 лютого 2017 р.

Програма
додакового вступного випробування
для вступників на навчання ступеня магістра
спеціальності 035 Філологія. Українська мова і література.

Програма додаткового вступного випробування для вступників на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра спеціальності 035 Філологія (українська мова та література) / укладачі Криловець А.О., Мініч Л.С. – Острог : НаУОА, 2017.

Розглянуто і рекомендовано на засіданні кафедри української мови і літератури (протокол № 7 від 22 лютого 2017 р.

Програма розглянута та схвалена на засіданні Приймальної комісії НаУОА (Протокол №2 від 27 лютого 2017 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Магістерський рівень освіти передбачає здобуття теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за філологічною спеціальністю. Глобалізація та демократизація сучасної вищої освіти, нові підходи до професійного розвитку особистості вимагають оволодіння ключовими і предметними компетентностями – динамічними комбінаціями знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність.

Програма іспиту містить два блоки питань: перший охоплює найважливіші питання з курсу «Вступ до мовознавства», в якому розглянуто основні проблеми мовознавства: природу і сутність мови, її функції; систему і структуру мови, основні структурно-функціональні рівні мови; взаємозв'язок мови і мовлення, мови і мислення; мову і суспільство; походження мови; закономірності розвитку мов; мови світу та їх класифікації (генеалогічна, типологічна та інші); виникнення і розвиток письма; основні розділи та напрями мовознавства; зв'язок мовознавства з іншими науками; другий уміщує фундаментальні питання з дисципліни «Вступ до літературознавства» – етапи і закономірності розвитку мистецтва; основні концепції літературознавчої науки; критерії класифікації літературознавчих дисциплін; визначення та принципи взаємодії основних літературознавчих термінів; принцип поділу на роди літератури, основні ознаки кожного роду літератури, найбільш поширені ліричні, епічні та драматичні жанри, їх ознаки; найбільш поширені та уживані художні засоби; естетичні риси кожного літературного напрямку, їх суспільно-історичні та філософсько-психологічні засади, своєрідність; місце й час зародження і розвитку літературних напрямків, представників, що дотримувалися творчих принципів цих напрямів у світовій та українській літературах; основні наукові напрямки і школи літературознавства XIX-XX ст., новітні напрями та течії в літературознавстві.

Іспит складається з тестових теоретично-практичних завдань, які орієнтовані на перевірку системи знань випускника, його компетентностей.

Зміст програми вступного випробування

Блок 1. Вступ до мовознавства

1. Мовознавство – наука про мову. Проблеми загального і часткового мовознавства. Практичне й теоретичне значення мовознавчої науки, зв'язки мовознавства з суспільними і природничими науками.
2. Мова і мовлення. Об'єктивне і суб'єктивне в мові. Соціальна основа мовної діяльності.
3. Методи мовознавчої науки. Поняття про дослідницькі методи.
4. Мова і мислення. Діалектична єдність їх у процесі виникнення, існування й розвитку. Зв'язки мови з мисленням і свідомістю. Роль мови у процесі пізнання.
5. Функції мови у суспільстві.
6. Виникнення людської мови. Різні погляди на природу та сутність мови.
7. Мова й інші суспільні явища. Загальнонародний характер мови.
8. Система голосних фонем. Принципи класифікації. Взаємодія звуків у мовному потоці.
9. Дайте характеристику семіто-хамітської мовної сім'ї.
10. Які ви знаєте пара лінгвістичні засоби спілкування? Їх обмеженість порівняно із звуковою мовою.
11. Система приголосних фонем. Принципи класифікації. Взаємодія звуків у мовному потоці.
12. Характеристика китайсько-тибетської мовної сім'ї.

13. Вземозв'язки синхронічного і діахронічного вивчення мови як необхідна умова діалектичного розуміння мови.
14. Суб'єктивний характер розвитку мови, нерозривний зв'язок мови із суспільною формацією: мова роду, племені, народності, нації.
15. Лексична система мови. Поняття слова, його основні характеристики.
16. Дайте характеристику індоєвропейській мовній сім'ї (слов'янська група).
17. Повний фонетичний аналіз тексту.
18. Основні процеси історичного розвитку мов: диференціація, інтеграція. Спорідненість мов. Взаємодія мов і діалектів. Явище субстрату, адстрату, суперстрату.
19. Територіальні й соціальні елементи функціонування мови.
20. Моносемія, полісемія. Типи переносних значень слова за схожістю, функцією. Розширення й звуження значення слова.
21. Фінно-угорська мовна сім'я.
22. Поняття системи мови і мовної структури. Взаємодія різних рівнів мови. Потенційна відмінність системи однієї мови від інших.
23. Зміни в лексичному складі мови. Активна і пасивна лексика. Неологізми. Архаїзми. Історизми. Шляхи збагачення словникового складу мови.
24. Тюркська мовна сім'я.
25. Елементи мовної структури. Ієрархічний характер будови мови, синтагматичні й парадигматичні відношення в мові.
26. Знаковий характер мови. Поняття лінгвістичного знака і рівня мови. Якісна і кількісна відмінність мовних знаків різних рівнів мови.
27. Багатокомпонентність мов. Своєрідність і сфери поширення. Живі і мертві мови. Мови міжнародного спілкування. Штучні мови. Класифікація мов. Мовне оточення України.
28. Порівняльно-історичний метод мовознавства.
29. Функції, призначення письма у суспільстві. Виникнення письма – початок документальної історії людства. Основні етапи розвитку письма.
30. Виникнення алфавітів. Коротка характеристика арабського, грецького, латинського алфавітів.
31. Графіка, Звук і графемою співвідношення між буквами і звуками. Поняття лігатури. Діакритичні знаки.
32. Фонетика як наука про звуки людської мови. Предмет фонетики.
33. Фізична природа звуків людської мови. Роль центральної нервової системи у творення й сприйнятті звуків.
34. Звук як найменша частина звукового потоку мовлення. Складотворчі й нескладотворчі звуки. Монофтонг, дифтонг, трифтонг. Висхідні й спадні дифтонгів Дифтонги, що є реалізацією двох фонем.
35. Фраза як відрізок мовлення що характеризується зупинкою звучання, паузою, інтонацією. Складники інтонації.
36. Суперсегментні мовні одиниці. Наголос. Інтонація.
37. Орфоепія. Норми української вимови.
38. Функціональні зміни фонем (звуків), їх причини.
39. Китайсько-тибетська мовна сім'я.
40. Історичні зміни звуків (флнем) як наслідок дії фонетичних законів минулих епох. Поняття звукового закону, обмеженість його дії.
41. Слов'янська група індоєвропейської сім'ї мов.
42. Індоєвропейської сім'я мов (характеристика усіх груп, крім слов'янської).
43. Фонетична і фонематична транскрипція, їх принципи і застосування. МФА.
44. Празький лінгвістичний гурток.

45. Поняття і лексичне значення слова. Семантична структура слова.
46. Багатозначність слова і омонімія. Основні шляхи утворення омонімів. Типи омонімів.
47. Етимологія слова. Принципи і прийоми етимологічного аналізу. Поняття деетимологізації. Народна етимологія.
48. Дайте характеристику семіто-хамітській мовній сім'ї.
49. Загальні і власні назви. Ономазіологія як наука про власні назви і спеціальні назви. Галузі ономазіології. 28
50. Стилїстичні шари лексики. Книжна і розмовна лексика. Слова стилїстично нейтральні і забарвлені. Історична лексика. Діалектизми. Слова жаргонні і вульгарні.
51. Поняття терміна. Термінологія.
52. Лексикографія як учення про способи та практику укладання словників. Будова словникової статті у різних словниках.
53. Граматика як наука. Зв'язки граматики з лексикою і мисленням.
54. Лексична і граматична абстракція. Поняття граматичного значення.
55. Граматична категорія. Морфологічні й синтаксичні категорії. Лексико-граматичні категорії. Особливості граматичних категорій в різних мовах.
56. Морфема як одиниця морфеміки. Типи морфем.
57. Поняття про частини мови та критерії їх виділення.
58. Словосполучення та їх типи.
59. Речення та його ознаки. Актуальне членування речення.
60. Поняття типологічної класифікації мов.

Блок 1. Вступ до літературознавства

Теоретичні питання до іспиту

1. Предмет і завдання курсу "Вступ до літературознавства". Найголовніші види теоретико-літературознавчих праць: рецензія, стаття, літературно-критичний нарис, монографія. Словники літературознавчих термінів.
2. Поняття про художню літературу. Відмінність художньої літератури від науки. Художня література та інші види мистецтва. Пізнавальне, виховне значення літератури.
3. Проблема класифікації образів. Образ-тип як найвищий ступінь узагальнення. Національна специфіка образу-типу і його загальнолюдська сутність, "вічні образи".
4. Образи-картини: пейзажі, зображення інтер'єрів, батальних картин тощо, їх роль у розкритті ідейного змісту твору.
5. Образи-деталі, які допомагають створити цілісну картину світу або значний типовий образ. Образи-символи й образи-алегорії.
6. Засоби типізації художніх образів, типізації характерів. Прийоми створення портрета.
7. Авторська мова і мова персонажів у художньому творі. Індивідуалізація мови персонажів.
8. Поняття про тему та ідею. Ідейно-тематична основа твору, її складність. Основна і допоміжні теми. Мотив у ліричних творах.
9. Композиція як змістовна форма організації життєвого матеріалу, зв'язку і розташування складових частин літературного твору.
10. Багатоплановість композиції великих (епічних і драматичних) творів.
11. Своєрідність композиції ліричних творів.
12. Поняття про сюжет – основну частину композиції, втілення художнього конфлікту. Поняття про сюжетний вимисел. Сюжет і фабула.
13. Основні елементи сюжету та основа їх виділення. Різні способи розташування елементів сюжету в залежності від ідейно-тематичного спрямування твору.
14. Позасюжетні елементи літературного твору, їх місце і функції.
15. Класифікація мовних образів. Поєднання комунікативної й естетичної функції мови художнього твору.

16. Мова автора і мова персонажів художнього твору. Багатство зображально-виражальних мовних засобів.
17. Функції і значення тропів у художньому творі (епітет, порівняння, метафора, метонімія, синекдоха).
18. Роль тропів у художньому творі (гіпербола, літота, алегорія, іронія, перифраз, асоціонім).
19. Засоби образності й виразності поетичного синтаксису. Основні види поетичних фігур: інверсія, паралелізм, анафора, епіфора, антитеза, градація.
20. Експресивна роль риторичних фігур у художньому творі.
21. Поняття про евфемізми, їх використання в художніх творах. Мова художнього твору як елемент стильової манери автора.
22. Єдність змісту і форми художнього твору. Філософське осмислення категорій змісту і форми у літературознавчому аспекті. Елементи змісту і форми. Змістові елементи: тема, ідея, проблематика, пафос. Змістово-формальний елемент - сюжет.
23. Вірш і проза як різновиди художньої мови. Віршований рядок як головна ритмічна одиниця. Способи впорядкування мови: системи віршування.
24. Особливості метричної (античної) системи віршування. Основні розміри метричної системи (гекзаметр, елегійний дистих).
25. Народнопісенна система віршування, її основні риси. Характерні народнопісенні розміри.
26. Народнопісенний і літературний тонічний вірш. Тонічні вірші у творчій спадщині Т.Шевченка, І.Франка та ін. Верлібр.
27. Нерівноскладові і рівноскладові (силабічні) вірші, їх характерні риси. Розвиток силабічного віршування на Україні у XVII- XIVII ст.
28. Силабо-тонічна система віршування. Поняття про стопу – основну ритмічну одиницю віршового рядка. Види стоп (хорей, ямб, дактиль, амфібрахій, анапест).
29. Засоби експресивної, ритміко-мелодійної виразності віршових рядків: розмір, кількість складів у рядку, цезура, перенесення, характер клаузул.
30. Рими, їх види. Поняття про внутрішню риму. Способи римування. Білий вірш.
31. Строфа, її ритмотворча і змістовно-мелодійна функція. Основні види строф.
32. Поняття про вид, рід, жанр у застосуванні до літературних творів. Загальна характеристика родів літератури.
33. Жанр як змістова форма. Виникнення родів і жанрів в історико-літературному процесі. Загальна характеристика героїчного народного епосу, епопеї, епічної поеми.
34. Проблема розмежування епічних жанрів. Роман, його жанрові різновиди. Повість, оповідання, новела, нарис, байка.
35. Види ліричних творів: пісня, ода, послання, елегія, медитація, епіграма. Жанрові різновиди лірики за тематикою. Ліричний герой, його художнє виявлення в ліричних творах.
36. Драматичні твори в їх історичному розвитку. Трагедія і комедія, їх різновиди. Драма (шкільна драма, інтермедія, вертеп, комічна опера, водевіль).
37. Специфіка творів мішаної групи (балада, ліро-епічна поема, драматична поема, співомовка).
38. Поняття про літературний процес і закономірності його розвитку. Проблема національної своєрідності історико-літературного процесу.
39. Література і фольклор. Літературна спадкоємність. Традиції і новаторство в літературі. Історична зумовленість літературних впливів.
40. Поняття про художній метод, літературний напрям, літературну течію. Різне трактування проблеми художнього методу.
41. Художній метод і світогляд митця. Художній метод як категорія історична. Історично зумовлені зміни художніх методів і літературних напрямів.
42. Своєрідність художнього зображення дійсності в античній літературі і в епоху середньовіччя.
43. Розвиток художніх методів і літературних напрямів в епохи Відродження і Просвітництва.
44. Поняття про бароко. Характерні риси барокових художніх творів.
45. Класицизм як художній метод і літературний напрям.
46. Сентименталізм, його характерні риси. Сентименталізм в українській літературі.
47. Поняття про романтизм. Характерні риси романтичних творів. Український романтизм: хронологічні межі, національні риси, митці-романтики.
48. Реалізм як художній метод і літературний напрям. Етапи розвитку реалізму.

49. Модернізм і його художні методи (символізм, імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, сюрреалізм). Модернізм в українській літературі.
50. Постмодернізм. Проблема постмодернізму в сучасній літературознавчій науці. Дискурс українського літературного постмодернізму.
51. Екзистенціалізм його характерні риси. Екзистенціалізм в українській літературі.
52. Літературна епоха – одиниця історико-літературної періодизації. Внутрішні фактори розвитку літературного процесу (запозичення, наслідування, пародіювання, цитування, ремінісценція тощо).
53. Літературознавство XIX століття: міфологічна школа та культурно-історична, компаративістика, біографічний метод.
54. Літературознавство XX століття: інтуїтивізм, фройдизм та психоаналіз, формальна школа та структуралізм.

Список рекомендованої літератури:

Вступ до мовознавства

1. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства : короткий нарис / Бевзенко С. П. – К. : Вища шк., 2006. – 143 с.
2. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2007 . – Ч. 2 : [І.О. Голубовська та ін. ; відп. ред. І.О. Голубовська]. – 2010. – 223 с. : рис., табл. – Бібліогр. в кінці розд.
3. Вусик Г.Л. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ганна Вусик ; Бердян. держ. пед. ун-т, Ін-т філол. – Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2010. – 358 с. – Бібліогр. : с. 340–346.
4. Гируцкий А.А. Введение в языковедение : Учеб. пособие/ А.А. Гируцкий. Мн. : „ТетраСистемс”, 2001. – 288 с.
5. Зеленько А.С. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних вчень. Аспекти, методи, прийоми та процедури вивчення мови : посіб./ А.С. Зеленько. – Луганськ, 2002. – 283 с.
6. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства / Ю. О. Карпенко. – К. : Академія, 2006. – 336 с.
7. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства : підручник / М.П. Кочерган. – 3-тє вид., стер. – Київ : Академія, 2014. – 302 с. – Бібліогр. : с. 300–302.
8. Левицький А.Е. Вступ до мовознавства. Навчальний посібник / Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 104 с.
9. Лінгвістичний аналіз : Практикум. Навчальний посібник / За ред. Г. Р. Передрій. – К. : Видавничий центр „Академія”, 2005. – 212 с.
10. Скаб М.С. Вступ до мовознавства. Практикум : навч. посіб. / Мар’ян Скаб, Галина Кузь ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2012. – 103 с. – Бібліогр. : с. 102–103.
11. Тищенко К. Основи мовознавства : системний підручник / Костянтин Тищенко. – К. : ВПЦ „Київський ун-т”, 2007. – 308 с.
12. Швачко С.О. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.О. Швачко, І.К. Кобякова. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 224 с.
13. Ющук І.П. Вступ до мовознавства / І.П. Ющук. – К. : Рута, 2000. – 128 с.

Вступ до літературознавства

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Загальне літературознавство / О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв. – Рівне, 1997.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури / О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв. – К., 2001.
3. Качуровський І. Основи аналізу мовних форм (Стилістика). Фігури і тропи / І. Качуровський. – Мюнхен; Київ, 1995.
4. Качуровський І. Строфіка / І. Качуровський. – К., 1994.

5. Качуровський І. Фоніка / І. Качуровський. – К., 1994.
6. Моклиця М. Основи літературознавства. Посібник для студентів / М. Моклиця. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002.
7. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства / А. Ткаченко. – К., 1998.